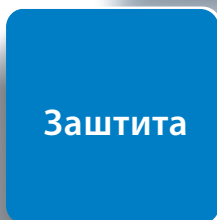
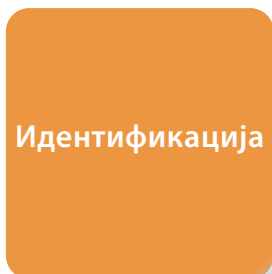
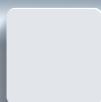
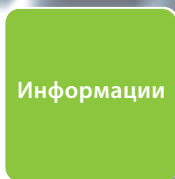

Пристап до постапката за азил

Што треба да знаете

Пристап до постапката за азил

Што треба да знаете

Содржина

- 1 Што претставува меѓународната заштита? 1
- 2 Што претставува *невраќање* и на кого се однесува? 2
- 3 Кој ќе добие меѓународна заштита во ЕУ? 3
- 4 Која е разликата меѓу мигрант и лице коешто има потреба од меѓународна заштита? 5
- 5 Дали е моја должност да одлучам дали некое лице има потреба од меѓународна заштита? 6
- 6 Кои права ги имаат лицата на коишто можеби им е потребна меѓународна заштита кога стапувам во контакт со нив? 7
- 7 Која е мојата одговорност кон ранливите категории лица? 8
- 8 Која е мојата одговорност кон дете или лице коешто тврди дека е дете? 9
- 9 Дали жртва на трговија со луѓе може да има потреба од меѓународна заштита? 11
- 10 Кој може да побара меѓународна заштита? 13
- 11 Дали некој со лажни документи или без воопшто никакви документи може да побара меѓународна заштита? 14

12	Како да препознаам дека некој сака да побара меѓународна заштита?	15
13	Кога и како треба да ги информирам луѓето коишто можеби сакаат да побараат меѓународна заштита?	17
14	Кога некој станува барател на меѓународна заштита?	19
15	Како да препознаам дека лицето бара меѓународна заштита?	20
16	Што треба да направам ако некое лице пред мене изразило желба да побара меѓународна заштита?	21
17	Што треба да направам ако постојат индикации дека некој има потреба од заштита, но нема изразено желба да ја побара?	23
18	Што ако некое лице побара азил, но јас се сомневам дека се обидува да го злоупотреби системот?	25
19	Што ќе се случи ако не успеам да препознаам лице што сака да побара меѓународна заштита?	26
20	Понекогаш се чувствувам истоштено или дури и гневно кон лицата со коишто треба да се справувам секојдневно. Дали е тоа нормално?	27
	Пристап до постапката за азил	28

1 Што претставува меѓународната заштита?

На лицата на кои им е потребна меѓународна заштита не им се загарантирани основните човекови права и физичката безбедност во нивната татковина и биле присилени да побегнат поради опасноста од прогон, нехумано или деградирачко постапување, или пак поради други сериозни прекршувања на човековите права. Затоа, меѓународната заедница треба да се вклучи и да ги исполни своите обврски во согласност со меѓународното право и правото на ЕУ за да им додели меѓународна заштита на оние коишто не се заштитени во своите татковини.

Правото на ЕУ во областа на азил (*asylum acquis*) предвидува две форми на меѓународна заштита: статус на бегалец и статус на супсидијарна заштита. Врз основа на принципот за еднаков статус на бегалците и на лицата што се квалификувани за супсидијарна заштита, корисниците на супсидијарна заштита треба да ги добијат истите права и бенефиции коишто ги уживаат бегалците и треба да ги исполнуваат истите услови за квалификување. Освен тоа, вашата држава може исто така да предвидува други форми на заштита на хуманитарна основа.

Пристапот до безбедна и соодветна постапка за признавање право на азил е суштински елемент за да се осигури дека лицата кои имаат потреба од меѓународна заштита ги уживаат правата што им следуваат. Како службено лице со кое се остварува прв контакт, вие ја играте клучната улога во обезбедувањето пристап до заштита на лицата на кои таа им е потребна.

2 Што претставува невраќање и на кого се однесува?

Невраќање се однесува на обврската на земјите-членки да се **воздржат од протерување или враќање на кој било поединец на кој било начин до границите на териториите или до кое било место каде што тој/таа може да се соочи со прогон**, смртна казна, измачување или друго нехумано или деградирачко постапување или казнување, дури и ако е со нерегулиран мигрантски статус. Во контекстот на азил, принципот на невраќање подразбира барање да им се дозволи на поединци што бараат меѓународна заштита пристап до територијата и до фер и ефикасни постапки за азил за да се утврди дали лицето ќе добие или нема да добие меѓународна заштита.

Забраната за враќање се однесува на која било форма на насилно отстранување вклучувајќи депортација, протерување, екстрадиција, неформален трансфер или „предавање“ и одбивање на влез на границата. **Ова вклучува и индиректно враќање, коешто претставува враќање на лице во трета земја каде што постои опасност од враќање.** Ниту еден барател на азил не треба, без доволни гаранции, да биде вратен во трета земја каде што би се одлучувало за неговото барање. Гаранциите вклучуваат дека на лицето ќе му биде овозможена реадмисија во таа земја, дека ќе ужива ефективна заштита против враќање, дека ќе добие можност да побара и да добие азил и дека со него ќе се постапува во согласност со прифатените меѓународни стандарди.

Видете го делот „Клучната улога на службените лица со кои се остварува прв контакт“ од Практичниот водич.

3 Кој ќе добие меѓународна заштита во ЕУ?

Правото на ЕУ во областа на азил (*asylum acquis*) предвидува две форми на меѓународна заштита: статус на бегалец и статус на супсидијарна заштита. Освен тоа, вашата држава може исто така да предвидува други форми на заштита на хуманитарна основа.

- **Бегалец** е лице коешто било присилено да побегне од земјата чијшто државјанин е, или во случајот на лица без државјанство, од земјата каде што било жител, поради основан страв од прогон врз основа на раса, религија, националност, политичко мислење или припадност на одредена социјална група и коешто нема можност или кое, поради страв, не сака да се врати во неа.
- **Супсидијарната заштита** се доделува на лица коишто не се квалификуваат како бегалци, но и понатаму имаат потреба од меѓународна заштита. Супсидијарната заштита во ЕУ се доделува на оние коишто се соочени со реална опасност од **сериозна неправда** доколку се вратат во својата земја. Сериозната неправда се состои од:
  - смртна казна или погубување
  - измачување, нехумано или деградирачко постапување и казнување
  - сериозна и индивидуална закана поради неселективно насилство во ситуацији на меѓународен или внатрешен вооружен конфликт.

Како службено лице со кое се остварува прв контакт, вашата одговорност вклучува соодветно препознавање и упатување на лицата коишто можеби имаат потреба од меѓународна заштита, како и на други лица со посебни потреби, вклучувајќи деца и жртви на трговија со луѓе. Понекогаш некои лица имаат повеќекратни потреби и треба да се направат повеќекратни упатувања.

Запомнете дека кога остварувате контакт со лица на коишто можеби им треба меѓународна заштита, не ја претставувате само вашата земја, туку и ЕУ како целина.

Што е Заеднички европски систем за азил?

Заеднички европски систем за азил (ЗЕСА) е заеднички систем што се базира на целосна и инклузивна примена на Женевската конвенција. Целта на системот е обезбедување фер и хумано постапување со барателите на меѓународна заштита, хармонизирање на системите за азил и намалување на разликите меѓу земјите-членки врз основа на обврзувачка легислатива, како и зајакнување на практичната соработка меѓу националните администрации за азил и надворешната димензија на азил.

ЗЕСА се состои од следните правни инструменти со кои се поставуваат високи заеднички стандарди и засилена соработка за да се осигури дека со барателите на меѓународна заштита ќе се постапува еднакво во рамки на фер и ефикасен систем – каде и да побараат меѓународна заштита:

- **Изменета Директива за постапки за азил** чијашто цел се фер, брзи и квалитетни одлуки за азил.
- **Изменета Директива за услови за прифат** со којашто се осигурува дека постојат хумани материјални услови за прифат на барателите на азил ширум ЕУ и дека се целосно почитувани фундаменталните права на засегнатите лица.
- **Изменета Директива за квалификување** којашто ги појаснува основите за доделување меѓународна заштита. Со одредбите во неа се предвидуваат и низа права и мерки за интеграција за корисниците на меѓународна заштита.
- **Изменета Даблинска регулатива** со која се појаснува процесот за утврдување на земјата-членка одговорна за разгледување на барањето.
- **Изменета Еуродек регулатива** со која се подобрува функционирањето на базата на податоци на ЕУ за отпечатоци од прсти на азиланти.

4 Која е разликата меѓу мигрант и лице коешто има потреба од меѓународна заштита?

Зборот „мигрант“ претставува термин со широко значење којшто опфаќа лица што напуштиле една земја или регион за да се населат во друг. Некои мигранти доброволно одлучуваат да се преселат од разни причини, повеќето од нив од причини коишто не се поврзани со заштита, на пример, поради семејни врски или економски потешкотии. Наспроти тоа, **лицата што имаат потреба од меѓународна заштита се присилени да побегнат за да си ги спасат животите или да ја зачуваат својата слобода.** Тие немаат заштита во својата земја на потекло; всушност, честопати нивната влада е таа којашто им се заканува со прогон. Ако другите земји не им дозволат пристап и не им понудат заштита, можеби со тоа ги изложуваат на смрт, прогон или други сериозни прекршувања на човековите права.

Модерните модели на миграција се честопати мешани. Во тие мешани мигрантски текови патуваат лица коишто имаат потреба од заштита и такви чиишто причини не се поврзани со заштита, користејќи ги истите рути и начини на транспорт. Таквите патувања знаат да бидат долги, тешки и опасни, а честопати се организирани на нерегуларен начин. Препознавањето на оние коишто сакаат да побараат меѓународна заштита во тие околности е вистински предизвик, но и крајно важна задача.

5 Дали е моја должност да одлучам дали некое лице има потреба од меѓународна заштита?

Не. Вашата должност не е да проценувате дали некое лице има потреба од меѓународна заштита или дали неговата/нејзината приказна е веродостојна. Во друга постапка на друга локација, службени лица од службите за утврдување право на азил ќе вршат процена и ќе утврдат, во согласност со меѓународното право и правото на ЕУ, дали лицето се квалификува или не за меѓународна заштита.

Ваша должност е да ги препознаете лицата коишто можеби сакаат да побараат меѓународна заштита, да ги информирате за можноста да го сторат тоа и да ги упатите до надлежните органи оние коишто изразиле желба да побараат заштита.

Видете го делот „Клучната улога на службените лица со кои се остварува прв контакт“ од Практичниот водич.

6 Кои права ги имаат лицата на коишто можеби им е потребна меѓународна заштита кога стапувам во контакт со нив?

Лицата на коишто можеби им е потребна меѓународна заштита имаат одредени права без разлика дали експлицитно побарале меѓународна заштита или не. Во многу случаи ваша должност ќе биде да осигурите дека тие права им се загарантирани.

Во таа смисла, принципот на **невраќање** се однесува на сите лица без разлика дали нивниот статус е или не е формално утврден. Земјите-членки имаат обврска да се воздржат од враќање на поединци на кое било место каде што тие можеби ќе се соочат со прогон, како и нехумано или деградирачко постапување или казнување, вклучувајќи измачување, дури и ако се со нерегулиран мигрантски статус.

Другите права вклучуваат **ефективен пристап до постапката за признавање право на азил, право да бидат информирани** за можноста да побараат заштита на јазик којшто можат да го разберат, вклучувајќи и пристап до **толкувач** и **можност за комуникација со УНХЦР или други организации** коишто нудат правни и други совети за барателите.

Запомнете дека со сите лица мора да се постапува со целосна **почит за нивниот човечки дигнитет** и во согласност со фундаменталните и човековите права, вклучувајќи обезбедување итна здравствена заштита и задоволување на основните потреби. Мора да ги препознавате ранливите категории лица, вклучувајќи ги децата и жртвите на трговија со луѓе и да ги упатите кон соодветните постапки.

Видете го делот „Клучната улога на службените лица со кои се остварува прв контакт“ од Практичниот водич.

7 Која е мојата одговорност кон ранливите категории лица?

Во категоријата ранливи лица се вклучени децата, децата без придружба, лицата со попреченост, постарите лица, бремените жени, самохраните родители со деца, жртвите на трговија со луѓе, лицата со сериозни болести или ментални нарушувања и лицата коишто биле предмет на измачување, силување или други сериозни форми на психолошко, физичко и сексуално насилство.

Граничните премини и прифатните центри се едни од примарните локации каде што може да се изразат или откријат посебните потреби на ранливите категории лица. Како службено лице на истурена позиција, вашата одговорност е **да ги препознаете посебните потреби на ранливите категории на лица и да ги упатите на понатамошна проценка и/или поддршка** до националните служби и другите чинители како невладините организации и УНХЦР, коишто се специјализирани и имаат мандат да одговорат на нивните потреби во согласност со националната легислатива и пракса. Осигурете се дека ви се познати националните постапки на упатување и имајте ги при рака потребните информации за контакт.

Итните здравствени состојби и основните потреби треба секогаш да се решаваат веднаш и да имаат приоритет пред сите други мигрантски прашања. Семејствата не треба да се разделуваат, во мерка во која е тоа возможно, а децата не треба да се одвојуваат од нивните родители и роднини.

Видете го делот „Внимавајте на ранливите категории“ од Практичниот водич.

8

Која е мојата одговорност кон дете или лице коешто тврди дека е дете?

Во согласност со релевантните меѓународни и европски правни стандарди и легислатива, **дете е секое човечко битие под 18 годишна возраст** освен доколку, според законите на кои подлежи детето, возраста на полнолетство се достигнува порано. Дури и ако не сте сигурни дека лицето коешто тврди така е навистина дете, и понатаму ќе треба да го упатите кон надлежните органи за процена на возраста во согласност со националната легислатива и пракса.

Децата според самата нивна природа се сметаат за ранлива категорија и многу е важно да се биде особено внимателен кон нивните посебни потреби, особено во случаите кога немаат придружба или се разделени од семејството. Треба да препознавате деца што се без придружба и се разделени од семејството и, што е можно побрзо, да ги упатите до надлежните органи во согласност со националната легислатива и пракса и во согласност со гаранциите предвидени со правото на ЕУ. Осигурете се дека сте запознати со националните постапки на упатување и имајте ги при рака информациите за контакт со специјализираните служби за заштита на децата и другите одговорни чинители.

Секогаш бидете внимателни и внимавајте на можните индикации за трговија со луѓе. Дали има нешто невообичаено во ситуацијата на која сте сведок? Дали е детето тивко, се оддалечува/е воздржано, неразбирливо, исплашено, вознемирено? Дали некој го чека детето или детето гледа во некое возрасно лице? Во секое време кога имате разумен сомнеж дека детето можеби е во опасност од трговија со луѓе или има потреба за заштита на поинаков начин, веднаш се применува механизмот на упатување и првично испитување во согласност со националната легислатива и пракса.

Запомнете да **комуницирате на пријателски начин што одговара за деца**, земете ја предвид возраста и зрелоста на детето. **Информирајте го** за она што се случува и што ќе се случи. Обезбедете **пристап до основните услуги**.

Најдобрите интереси на детето имаат предност во сите активности и одлуки кои се однесуваат на децата. Општото правило е дека детето не треба да биде одвоено од родителите или роднините што го придружуваат, освен ако постои разумен сомнеж дека не е во најдобар интерес на детето тоа да остане со нив. Во таков случај треба веднаш да се информираат службите специјализирани за заштита на децата во согласност со националната легислатива и пракса.

Мора да се примени принципот на *невраќање*. Ако се примени враќање, мора да се почитуваат безбедносните мерки за деца наведени во членот 10 од Директивата за враќање.

Видете го делот „Деца без придружба или деца разделени од семејството“ од Практичниот водич.

За повеќе информации, видете во „Прирачникот за деца на Frontex Vega“.¹

(¹) http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Training/VEGA_Children_Handbook.pdf

9

Дали жртва на трговија со луѓе може да има потреба од меѓународна заштита?

Ако постојат причини да верувате дека некое лице е жртва на трговија со луѓе, тој/таа треба да се упати до надлежните служби во согласност со националната легислатива и пракса заради соодветна помош и поддршка. Осигурете се дека сте запознати со националните постапки за упатување на жртви на трговија со луѓе и имајте ги при рака релевантните информации за контакт.

Сепак, **во одредени случаи, жртвите на трговија со луѓе можат да имаат потреба и од меѓународна заштита и треба да им се даде пристап до постапките за азил.** Во секој случај, сите жртви на трговија со луѓе треба да бидат соодветно информирани за нивното право да побараат азил.

Имајте на ум дека може да е присутно лицето што ја врши трговијата со луѓе. Важно е сите да имаат можност да позборуваат со вас во свое сопствено име, слободно и без присуство на други лица. Гледајте никој да не интервенира и/или да одговара на прашањата во името на друго лице, освен кога дејствува во најдобар интерес на лицето. Особено внимание треба да се посвети на можните индикации за трговија со луѓе во случаи кога децата се без придружба или се разделени од семејството.

Во случај на жени и девојки, ако е можно треба да се обезбеди присуство на службено лице со кое се остварува прв контакт коешто е од женски пол. Жените и девојките не треба да бидат присилени да зборуваат за инциденти или кривични дејствија како што е сексуална експлоатација или насилство. Ако е соодветно и земајќи ја предвид нивната возраст, жените треба внимателно да се прашаат дали се бремени и, ако е потребно, да се информираат за помошта што им е достапна.

Видете го делот „Лица со повеќекратна потреба за заштита“ од Практичниот водич.

10 Кој може да побара меѓународна заштита?

Секој има право да побара меѓународна заштита.

Правото на азил е признато со Женевската конвенција, Повелбата на ЕУ за фундаменталните права, како и со другите меѓународни и европски правни инструменти. Сепак, тоа не значи дека секој што ќе побара ќе добие меѓународна заштита. Во секој систем за азил некои барања ќе бидат одбиени, а некои прифатени, но за сите мора да се направи проценка во согласност со европското и меѓународно право.

Пристапот до безбедна и соодветна постапка за признавање право на азил е суштински елемент за ефективно уживање на правото за азил. Како службено лице со кое се остварува прв контакт, вие ја играте клучната улога во препознавањето на оние коишто можеби сакаат да побараат меѓународна заштита и во осигурувањето на нивниот пристап до постапката за признавање право на азил.

Видете го делот „Кој сè може да направи барање?“ од Практичниот водич.

11 Дали некој со лажни документи или без воопшто никакви документи може да побара меѓународна заштита?

Да. Секој има право да побара меѓународна заштита без разлика на тоа дали тој/таа влегол/ла во земјата-членка или се наоѓа на нејзината територија нелегално, со помош на фалсификувани или лажни документи или без какви било документи.

Повеќето на коишто им е потребна меѓународна заштита се соочени со животно загрозувачки ситуации, при што ретко ја имаат можноста да ги соберат потребните документи за да им биде одобрен пристап во ЕУ преку легални канали.

Во согласност со Женевската конвенција и Шенгенскиот граничен кодекс, барателите на меѓународна заштита не можат да бидат казнувани поради нивното нелегално влегување или присуство, под услов веднаш да се пријават кај надлежните органи. Дури и додека се проверуваат фалсификуваните или лажните документи, лицето може да побара меѓународна заштита. Во таков случај се стопира полициската истрага и се отпочнува постапката за признавање право на азил.

Видете го делот „Кој сè може да направи барање?“ од Практичниот водич.

12

Како да препознаам дека некој сака да побара меѓународна заштита?

Многумина коишто можеби имаат потреба од меѓународна заштита активно не бараат азил во земјата во којашто пристигнале. Многу од нив не се свесни за своите права и обврски или можеби одбрале да не бараат заштита поради нивната специфична ситуација, или поради тоа што не се информирани правилно од страна на други (вклучувајќи и од страна на шверцерите) за нивните опции.

Според тоа, важно е да се набљудува и **да се внимава на показателите дека лицето можеби сака да побара меѓународна заштита.**

Показателите дека некое лице сака да побара меѓународна заштита можат да се препознаат на повеќе начини. Можете да ги забележите преку набљудување, да ги дознаете преку директен контакт со лицето или со други лица, да ги утврдите преку документите што ги поднесува лицето и/или да ги дознаете преку други околности. За да ги откриете показателите побрзо и попрецизно, **особено внимавајте на следните елементи:**

1. **Кое е лицето** (возраст; пол; семејство; етничка припадност, религија и националност)
2. **Од каде доаѓа лицето** (земја на потекло; општите околности на пристигнувањето)

3. Што кажува или од што се плаши лицето:

- Дека ќе го убијат или погубат
- Прогон
- Измачување
- Војна
- Враќање

4. Што сака лицето:

- Помош
- Заштита
- Да зборува со претставник на ЕУ/ УНХЦР или правен застапник

5. Што можете да забележите (изглед и однесување):

- Пристапување до/избегнување на службеното лице
- Страв, стрес или невообичаена молчаливост
- Невообичаено однесување и/или однос
- Изглед (повреди, лузни, облека, лични предмети, итн.)

Обезбедувањето информации е клучен елемент во осигурувањето ефективен пристап до постапката за признавање право на азил. Како службено лице со кое се остварува прв контакт, вашата улога е да осигурите дека луѓето коишто сакаат да побараат меѓународна заштита можат да го сторат тоа. Според тоа, треба проактивно да ги информирате за правото да побараат азил, вклучувајќи ги правата и обврските што доаѓаат со тоа.

Видете го делот „Краток список на показатели“ од Практичниот водич.

13 Кога и како треба да ги информирам луѓето коишто можеби сакаат да побараат меѓународна заштита?

Како службено лице со кое се остварува прв контакт, вашата улога е да осигурите дека луѓето коишто сакаат да побараат меѓународна заштита можат да го сторат тоа. Според тоа, треба проактивно да им обезбедите информации за правото да побараат азил, вклучувајќи ги правата и обврските што доаѓаат со тоа. Главната цел на информирањето е да осигурите дека лицата коишто можеби имаат потреба од меѓународна заштита имаат ефективен пристап до постапката за признавање право на азил.

Генерално, информациите за можноста да се побара меѓународна заштита треба да се обезбедат во прифатните центри и на граничните премини, вклучувајќи ги транзитните зони на надворешните граници. Сепак, може да се смета за добра пракса таквите информации да се дадат и тогаш кога луѓето коишто се обиделе да ги избегнат граничните премини биле запрени од службите одговорни за надзор на границата.

Осигурете се дека знаете какви информации треба да им дадете на лицата врз основа на националната легислатива и пракса и во согласност со правото на ЕУ. Информациите треба да се даваат **навремено** и треба да се што е можно поцелосни. Важно е да се комуницира на **јазик што лицето го разбира**. Доколку е потребно, треба да се обезбеди толкувач. **Јазикот и комуникацијата треба да бидат приспособени на полот, возраста, физичката**

и ментална состојба и/или образовното ниво на лицето што стои пред вас. Во случај на жени и девојки, ако е можно, треба да се обезбеди присуство на службено лице со кое се остварува прв контакт и толкувач од женски пол.

Видете го делот „Краток список на показатели“ од Практичниот водич.

14 Кога некој станува барател на меѓународна заштита?

Лицето станува барател на меѓународна заштита во моментот кога прави барање. Во согласност со правото на ЕУ во областа на азил (*asylum acquis*), се смета дека лицето направило барање **кога изразило желба, во која било форма и пред кои било надлежни органи, дека сака да побара меѓународна заштита**, или пак кога може да се сфати дека бара меѓународна заштита. Не е потребно да се употребуваат точно зборовите „азил“ и „бегалец/бегалка“. Барателите на меѓународна заштита ќе ги добијат сите права и обврски што произлегуваат од статусот.

Како службено лице со кое се остварува прв контакт, вие честопати сте и првиот претставник на вашата земја со кој доаѓа во контакт лицето коешто можеби има потреба од меѓународна заштита. Во многу случаи таквите лица за првпат пред вас добиваат шанса да кажат дека сакаат да побараат меѓународна заштита.

Запомнете дека многумина на коишто им е потребна меѓународна заштита се плашат од прогон од властите во сопствената земја или со нив можеби лошо постапувале властите во земјите низ кои патувале. Во голем број случаи тие можеби нема да ви пристапат директно или нема активно да побараат азил. **Службените лица со кои се остварува прв контакт играат клучна улога за создавање атмосфера на доверба и за проактивно препознавање на лицата коишто можеби сакаат да побараат меѓународна заштита, обезбедувајќи им релевантни информации за правото да побараат азил и упатувајќи ги до соодветните постапки.**

Видете го делот „Што треба да направите следно ако некој побара меѓународна заштита“ од Практичниот водич.

15

Како да препознаам дека лицето бара меѓународна заштита?

Како службено лице со кое се остварува прв контакт, честопати вие сте првиот претставник на вашата земја со кој доаѓаат во контакт лицата од трети земји коишто пристигнуваат до ЕУ и оној пред кого/која за тие за првпат имаат шанса да ја изразат желбата да побараат азил.

Имајте предвид дека луѓето на различни начини ја изразуваат намерата да побараат меѓународна заштита. **Секое изразување страв од прогон или сериозна неправда во случај да биде одбиен влез, вербално или во писмена форма, се квалификува како барање.** Не е потребно да се употребат точно зборовите „азил“ и „бегалец/бегалка“.

Некои од клучните зборови, изрази или пораки коишто можат да дадат сигнал дека лицето можеби сака да побара меѓународна заштита вклучуваат **страв дека лицето ќе биде убиено, прогонувано, измачувано, страв од војна и/или страв дека ќе биде вратено.** Исто така, лицето може да побара **помош, заштита** или можеби сака да разговара со претставник на **ОН, УНХЦР** или **правен застапник** итн.

Секое лице коешто изразило желба да побара меѓународна заштита станува барател со сите права и обврски што доаѓаат со тој статус и мора да се упати до надлежните власти за понатамошна проценка. Запомнете дека вашата проценка при влезот на лицата е од суштинска и критична важност. Консултирајте се со надредените кога се сомневате околу намерите на лицето пред вас.

Видете го делот „Препознавање дали некој прави барање за меѓународна заштита“ од Практичниот водич.

16

Што треба да направам ако некое лице пред мене изразило желба да побара меѓународна заштита?

Во моментот кога лицето изразило желба да побара меѓународна заштита, **тоа станува барател и мора да биде упатено до надлежните власти** за понатамошна проценка. Како службеник во орган за којшто постои веројатност да добива барања за меѓународна заштита ваша должност е да го информирате барателот каде и како да го поднесе барањето.

Барателите на меѓународна заштита имаат одредени права и гаранции што произлегуваат од тој статус, вклучувајќи го правото на останување, правото на основни материјални услови при прифатот, соодветна поддршка во случај на посебни потреби во постапката и/или прифатот, правото да добијат подетални информации за постапката за признавање право на азил на јазик што го разбираат и гаранции во случај на задржување. Како службено лице со кое се остварува прв контакт, вие сте одговорни да овозможите овие права да се осигурат, на пример, преку упатување на барателите до релевантните служби и организации.

Откако е направено барањето, тоа мора да се регистрира.

- **Ако припаѓате на служба во којашто може да се регистрира барањето, треба да го регистрирате** во рок од три работни дена.
- **Ако припаѓате на друга служба, треба да го упатите барањето до надлежните служби за да биде регистрирано** во рок од

шест работни дена откако било направено барањето. Се препорачува да водите писмена евиденција дека сте го примиле барањето во согласност со националната легислатива и пракса.

Запомнете дека барателите на меѓународна заштита не смеат да бидат казнувани поради нелегално влегување или присуство доколку веднаш се пријавиле кај властите.

Видете го делот „Што треба да направите следно ако некој побара меѓународна заштита“ од Практичниот водич.

17 Што треба да направам ако постојат индикации дека некој има потреба од заштита, но нема изразено желба да ја побара?

Многумина коишто можеби имаат потреба од меѓународна заштита активно не бараат азил. На пример, можеби не знаат за правото или за постапките за тоа, можеби се жртви на трговија со луѓе или можеби страдаат од траума поради прогон или тешко патување. Освен тоа, лицата коишто имаат потреба од меѓународна заштита честопати се неинформирани околу нивните права и обврски, имаат роднини во земјите-членки на кои се надеваат дека ќе им се приклучат, или биле погрешно информирани за своите опции од страна на други лица, вклучувајќи и од страна на шверцерите. Не е реално да се очекува да имаат продлабочено познавање од областа на азил и на Даблинските постапки, да имаат целосна доверба во властите за директно да го изразат својот страв на граничните премини или кога се задржани, или да знаат точно како да се изразат дека им е потребен пристап до постапката.

Информирањето е клучниот елемент за да осигури дека лицето коешто можеби има потреба од меѓународна заштита има ефективен пристап до постапката за признавање право на азил и е во можност да донесува добро информирани одлуки за тоа дали ќе побара меѓународна заштита.

Запомнете дека дел од вашите обврски е да осигурите дека ниедно лице, дури и кога не побарало меѓународна заштита, нема да биде вратено онаму каде што може да се соочи со прогон, нехумано или деградирачко постапување или казнување, вклучувајќи измачување, дури и ако е со нерегулиран

мигрантски статус. Секое враќање треба да биде според утврдените постапки, вклучувајќи ги потребните правни заштитни мерки и гаранции.

Консултирајте се со надредените секогаш кога имате сомнежи околу намерата на лицето пред вас, особено ако неговото враќање во земјата од каде што потекнува би претставувало можно прекршување на европското и меѓународното право.

Видете го делот „Што да се направи кога лицето коешто можеби има потреба од заштита не сака да побара меѓународна заштита“ од Практичниот водич.

18

Што ако некое лице побара азил, но јас се сомневам дека се обидува да го злоупотреби системот?

Секое лице коешто изразило желба да побара меѓународна заштита станува барател со сите права и обврски што произлегуваат од тој статус и мора да се упати до надлежните власти за понатамошна проценка.

Запомнете дека не сте вие задолжени да проценувате дали некое лице има потреба од меѓународна заштита или дали неговата/нејзината приказна е веродостојна. За тоа се одговорни службите за азил. Во секој систем за азил некои барања ќе бидат одбиени, а некои прифатени, но за сите мора да се направи проценка во согласност со европското и меѓународно право.

Сепак, можеби ќе биде потребно да се консултирате со надредените или да ги известите надлежните служби околу причините за вашите сомнежи.

Видете го делот „Кој сè може да направи барање?“ од Практичниот водич.

19

Што ќе се случи ако не успеам да препознаам лице што сака да побара меѓународна заштита?

Неправилното препознавање и неупатувањето на лицето до надлежните служби може да има сериозни последици по тоа лице. **Лицето може да биде вратено во земја каде што неговиот живот или слобода се под закана, или каде што би требало да се соочи со прогон, смрт, сурово и нехумано, деградирачко постапување или други сериозни прекршувања на човековите права.**

Како службено лице со кое се остварува прв контакт, вие ја имате клучната улога во осигурувањето пристап до заштита на лица на кои таа им е потребна. Консултирајте се со надредените кога имате сомнежи околу намерите на лицето пред вас.

20

Понекогаш се чувствувам истоштено или дури и гневно кон лицата со коишто треба да се справувам секојдневно. Дали е тоа нормално?

Секое службено лице со кое се остварува прв контакт извршува задачи во сложени околности, честопати среќавајќи луѓе од различни култури, различно социјално потекло и со различни животни искуства. Оваа интересна, но исклучително напорна работна средина може да има влијание врз вашата психолошка состојба. При извршувањето на задачите може да доживувате различни емоции, од сочувство до индиферентност или отфрлање на поединците со коишто се справувате секојдневно. Тоа може да влијае врз ефективноста и квалитетот на вашата работа и на вашата способност да донесувате соодветни одлуки или да преземате дејствија.

Треба да бидете свесни за тие фактори, како и за вашите лични околности и постојано да правите напори да го намалите нивното влијание. Не двоумете се ако треба да побарате поддршка од вашите колеги или од надредените или да побарате професионално советување.

Видете го делот „Бидете свесни за вашите лични околности“ од Практичниот водич.

Пристап до постапката за азил

- ▶ Секое човечко битие треба да биде уважувано и почитувано.
- ▶ Итната здравствена заштита и задоволувањето на основните потреби секогаш треба да бидат на прво место.

1

Секој може да биде бегалец

Секој може да има потреба од заштита, без разлика на земјата на потекло, етничката припадност, изгледот или однесувањето.

2

Секој има право на заштита од враќање

Никој нема да биде протеран или вратен во ситуација каде што би требало да се соочи со прогон, смртна казна, измачување или друго нехумано и деградирачко постапување или казнување. Ова правило се однесува и на неприфаќањето лица на границата и на секаква форма на насилно отстранување.

3

Ранливите категории лица мора да се идентификуваат и соодветно да бидат поддржани

Клучно значење имаат мерките што се преземаат на граничните премини и во прифатните центри, при што може да се изразат или откријат посебните потреби на ранливите категории лица, вклучувајќи ги децата и жртвите на трговија со луѓе.

4

Најдобрите интереси на детето имаат предност пред сите активности коишто се однесуваат на децата

Кога се проценуваат најдобрите интереси на детето, треба внимателно да се земат предвид, во зависност од секој поединечен случај, различните фактори како што се безбедноста и сигурноста, можностите за соединување со семејството, благосостојбата на детето и погледите на детето во согласност со неговата возраст и зрелост.

5

Секој што сака да побара меѓународна заштита мора да биде информиран за правото да го стори тоа

На сите лица коишто можеби имаат потреба од меѓународна заштита треба да им се обезбедат информации за правото на азил за да се осигури дека имаат ефективен пристап до постапката за признавање право на азил.

6

Секој има право да побара меѓународна заштита

Никому не смее да му биде оневозможен пристапот до постапката за признавање право на азил, дури и ако тоа лице не ги исполнило сите услови за влез во земјата.

7

Секаков знак или изразување страв може да се разбере како барање за меѓународна заштита

Намерата да се побара меѓународна заштита може да се искаже на различни начини. Секое изразување страв од прогон или сериозна неправда ако се одбие влез — вербално или во писмена форма — се квалификува како барање. Не е потребно да се употребуваат зборовите „азил“ и „бегалец/бегалка“.

8

Барателите на меѓународна заштита не смеат да се казнуваат поради нивното нелегално влегување или присуство

Тие што веднаш се пријавуваат кај надлежните не смеат да се казнуваат поради нивното нелегално влегување или присуство.

9

Секое барање мора да биде регистрирано или да биде упатено на регистрација кај надлежните органи

Откако барањето е направено, тоа мора да биде регистрирано од надлежните служби. Регистрирањето треба да се заврши што е можно побрзо, во рамки на временските ограничувања пропишани со закон.

10

Мора да се осигури принципот на невраќање, дури и кога лицето не бара азил

Секое враќање треба да биде според утврдените постапки, вклучувајќи ги потребните правни заштитни мерки и гаранции. Никој не може да биде вратен во земја каде што тој/таа е во опасност од измачување, нехумано или деградирачко постапување или казнување, дури и ако тој/таа е со нерегулиран мигрантски статус.

HOW TO OBTAIN EU PUBLICATIONS

Free publications:

- one copy: via EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- more than one copy or posters/maps: from the European Union's representations (http://ec.europa.eu/represent_en.htm); from the delegations in non-EU countries (http://eeas.europa.eu/delegations/index_en.htm); by contacting the Europe Direct service (http://europa.eu/europedirect/index_en.htm) or calling 00 800 6 7 8 9 10 11 (freephone number from anywhere in the EU) (*).

(* The information given is free, as are most calls (though some operators, phone boxes or hotels may charge you).

Priced publications:

- via EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Priced subscriptions:

- via one of the sales agents of the Publications Office of the European Union (http://publications.europa.eu/others/agents/index_en.htm).

Електронската верзија на алатката може да ја најдете на веб-страниците на EASO и Frontex заедно со другите практични алатки за официјални лица што остваруваат прв контакт за Пристап до постапката за азил:

<http://easo.europa.eu/accesstoprocedure>

<http://frontex.europa.eu/publications/?c=training>

